

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyre csak 4 és 5 fillér.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági tárgyzület megkezdéséig és követő napon.

A VÁROS

SZERKE SZTŐGÉS ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Íde küldendők a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Javaslat

Debreczen sz. kir. városi tisztviselői, segéd- és kezelő személyzete fizetésének rendezése iránt.

A tisztviselői fizetésének rendezése, javítása az utóbbi években mind jobban előtérbe nyomul. Elkezdvé magán az államon, ugyszólván minden főhatóság belátta azon méltányosságot, sőt jogos indokok helyességét és igazságát, amelyek a hivatalnokok érdekében felhozattak. Ma pedig, amikor a megélhetési viszonyok napról-napra nagyobb súlyal nehezdednek különösen a családos emberekre, — ma, amidőn a társadalmi viszonyok és követelmények, — minden logikának s életfilozófiának feje tetejére állításával — a nehéz megélhetéssel lépést tartva, nem hogy csökkennek, de fokozott mértékben állanak a szegény, de mégis bizonyos társadalmi pozíciót elfoglaló hivatalnokokkal szemben: ma ezek a méltányossági és jogos indokok kétszeres súlyal esnek annak a mérlegnek serpenyőjébe, amelynek másik serpenyőjén a tisztviselők érdeke fekszik.

Debreczen sz. kir. városi tisztviselői érdekében lép a Tanács ez alkalommal a tek. törvényhatósági bizottság elé. Igaz, hogy ennek a tisztikarnak fizetése az 1896. évben lett emelve. De a tapasztalat azt igazolja, hogy ez a fizetésemelés akkor a legjobb szívvel s atyai gondoskodásból lett ugyan megtéve, azonban minden rendszer nélkül s anélkül, hogy egyes állások munkaköre s kötelezettségei kellőképpen elbírálva lett volna. Nem lehet figyelmen kívül hagynunk még azon fontos körülményt sem, hogy éppen ezen utóbbi 10 év volt az a decennium, amely válságot válságra, szociális kérdést egymásra halmozva zúdított az emberiség nyakába. Ez az a tíz év, amely alatt a civilizáció óriás léptekkel haladva előre, sötét áramként vonzolta maga után a megélhetés nehézségét, — a proletárizmust s oly megdöbbentő jelenségeket az életviszonyok mezéjén, amelyek azelőtt teljesen ismeretlenek voltak. Talán nem vetjük el a súlyköt s nem mondunk nagyot, ha azt merjük állítani, hogy az a fizetés, ami 1896-ban kielégítő volt, ma már alig elégséges arra, hogy egy több tagból álló család éhen ne haljon.

Igazolja állításunkat az állam azon rendelkezése, hogy az állami tisztviselők, bírák, közigazgatási hivatalnokok, vasuti tisztviselők stb. fizetését minden vonalon emelte. Jelen javaslat azonban nem is a fizetéseknek általános javítását, hanem méltányos rendezést célozza.

Amidőn a Tanács alábbi javaslatát megteszi, első sorban és kiválóan a város anyagi és szellemi érdekeit akarja és kívánja szolgálmi s javaslatát különösen azon vezérelv szem előtt tartásával teszi meg, hogy a városra anyagi áldozat ne háruljon. Javaslatunk kidolgozott pontja tehát az, hogy a közgyűlés által már kimondott s azonfelel itt javaslatba hozott állások beszüntetésével megtakarított összegek állittassanak szembe azon összegekkel, melyek a Tanács által véleményezett fizetésrendezéséhez szükségesletnek s hogy a megtakarított összegek teljesen fedezék a szükségletet.

Más oldalról pedig nem tévesztette szem elől a tanács javaslatának megtételével azon másik igen jelentékeny kérdést sem, hogy a város szellemi érdekei is elő-

mozdítvá legyenek, hogy t. i. az ügymenet lebonyolítása gyorsabb, egyöntetűbb legyen s a tisztviselői kar kötelezettségét minden mellékgondok kizárásával, teljes odaadással, zavartalanul teljesítse. Ezt óhajtja elérni a Tanács, amikor a személyzetnek rendszeresebb beosztása mellett itt-ott a tisztviselők létszámának অপasztását, egyes állások beszüntetését, a többi tisztviselők fizetésének pedig méltányos rendezését javasolja.

A fizetésrendezésre vonatkozó javaslatot 7. alatti rovatban kimutatásban mellékeljük, amelynek végeredményére már itt előzőleg szükségesnek tartjuk rámutatni. — A javaslat végösszegei azt mutatják, hogy a tisztviselő, segéd- és kezelő személyzetnél, az ajánlatba hozott rendezés mellett, összehasonlítva az 1904. évi zárszámadás és 1905. évi költségvetés tételeivel s összehasonlítva a jelenleg érvényben levő szervezeti szabályrendelet 232. §-ában foglalt kimutatással, 9274 korona 30 fillér megtakarítás; — a napidíj mellett alkalmazottak összeállításában ugyanazon egybevetés mellett 19,016 korona 58 fillér, összesen tehát 28,290 korona 88 fillér megtakarítás érhető el.

I.

A javasolt fizetésrendezés a következő alapelvek lehető betartásával készült el, u. m.:

- 1) korpótlék behozatala;
- 2) lakbérátalányok emelése;
- 3) irodai átalány megszüntetése;
- 4) egyes állások beszüntetése;
- 5) egyes állások javadalmazásának méltányos emelése.

A)

Azt hisszük, hogy ma már mindenütt gondoskodás történt az iránt, hogy azon tisztviselők, akik több éven át egy-ugyanazon fizetés mellett szolgáltak s előmenetelben nem részesülnek, szolgálataiknak elismerését bizonyos formában megtalálják s időnként — ha előmenetel nem is remélhetnének — anyagi helyzetük javulására számíthassanak. Az állam az állami tisztviselők részére, majd legközelebb az 1904. évi X. törvénycikkkel a vármegyei közigazgatás tisztviselői részére is felállította a fizetési osztályokat s az osztályokban a fizetési fokozatokat. A fizetési osztályok fokozataiba — újabb választás vagy kinevezés nélkül — egy bizonyos idő (4 és 5 év) eltöltése után lépnek a tisztviselők. Nálunk, ahol a fizetéseik nem egy időben, hanem több ízben és nem összhangatosan, hanem az állást és néha a személyt is tekintve lettek megállapítva és ahol oly divergens munkakörü és minőségű állások vannak egybecsoportosítva, — a fizetési osztályoknak és fokozatoknak felállítása sok akadályokba ütközik. Szerzett jogokat elvenni nem lehetvén, egyes állások fizetéseit kellene, nem ugyan méltánytalanul, de a házipénztár erősebb megterhelésével emelni.

Czélserűnek, méltányosnak, sőt szükségesnek és jogosnak mutatkozik tehát a korpótléknak behozatala, amelyre ma már a legtöbb törvényhatóság, tanintézetek, magánhivatalok, maga az állam a tanároknál stb. alkalmaznak.

A korpótlékra vonatkozó javaslatunk az, hogy hat évenként három ízben adassék a törzsfizetésnek 10% - a

mindazon tisztviselőnek, segéd- és kezelő személyzetnek, akik ugyanazon állásban ugyanazon fizetéssel, vagy ha nem ugyanazon állásban, de ugyanazon fizetéssel hat évet kifogástalanul a város szolgálatában töltöttek s hat év után nagyobb fizetéssel ösztökélt állásba nem választattak meg, vagy nem nevezettek ki. — A megadott körpótlék annak a részére, akit az illet, a nyugdíj megadásánál számításba veendő.

A hat éves körpótléket azért hozzuk indítványba, mert az a még ma törvény szerint rendelt hat évenként történő általános tisztújítással egybeesik s így a szolgálati idő a legbiztosabban nyilvántartható és ellenőrizhető. A szolgálati időszak kezdetétől — az állami rendelkezés mintájára — az első választásnál vagy kinevezésnél az eskütel napja, továbbá választásnál vagy kinevezésnél a választás vagy kinevezés napja tekintendő.

Átmeneti intézkedésül javasoljuk, hogy az első körpótlék 1906. év január 1-ső napjával adassék meg mindazon tisztviselőnek, kezelő és segédhivatalnoknak, akik a legutóbbi általános tisztújítás alkalmával vagy azóta nagyobb fizetéssel egybekötött állásba meg nem választattak vagy ki nem nevezettek s kik a legutóbbi tisztújításig azon állásban, illetve ugyanazon fizetésben, amelyben megmaradtak s ma is vannak, hat évet eltöltöttek. A második körpótlék ideje ezen tisztviselőkre, segéd- és kezelő hivatalnokokra nézve a legközelebbi általános tisztújításkor jár le.

B)

A lakbérémelést illetőleg elég hivatkoznunk azon általános ismeretes körülményre, hogy Magyarországon, a provinciális városokat érve, egy városban sem olyan drágák a lakások, mint Debreczenben. Városunkban — nem is beszélve a főutcákról, hanem a mellékutcákból (nem az Újsoron) egy három szobás tisztességes lakás 500 — 600 koronán alól, egy kétszobás lakás 400 — 450 koronán alól nem kaphatni. Hivatalnok — mint fentebb előterjesztésünk elején említettük, bizonyos, állásához mért társadalmi pozíciót kell, hogy elfoglaljon. Ez a társadalmi pozíció, amely bizony a megélhetési gondokat csak szaporítja és növeli, megköveteli azt is, hogy a hivatalnok mindig állásához mérten olyan lakást vegyen fel, amelyben egy tanult s intelligens ember legerényebb igényei annyira-ammennyire kielégítve legyenek. Már most kérjük: Debreczen város polgármestere 500 forintért, tanácsnoka 300 frtért, rendőrkapitánya 200 frtért, vagy egy általánosan alkalmazott hivatalnok 100 frtért kaphat-e ma állásának, társadalmi pozíciójának, intelligenciájának a legerényebb mértékkel mérve megfelelő lakást?

C)

Pár év óta rendszeresítve lett azon szokás hogy tisztviselők és hivatalnokok irodái átálmányt kaptak. Ennek a teljes beszüntetését javasoljuk azon indokból, mert ezzel az a cél, hogy az irodai szerek beszerzésénél bizonyos megtakarítások eszközöltesenek, el nem érettek.

D)

A tek. törvényhatósági biz. közgyűlés már pár évvel ezelőtt több állásnak a betöltését függőben hagyta s ezen állások beszüntetése vagy be nem szüntetése iránt javaslatot a szervező bizottságtól várt. A szervező bizottság eddigi munkálatainak tekintetbe vételével javasoljuk a következő állások beszüntetését:

1. Két tanácsnoki állás. Az egyiket azért, mert a bizottság javaslata szerint a jog- és pénzügyi bizottság vezetése a főjegyző ügykörébe osztható be. A másikat azért, mert ahelyett egy árvászeki elnöki állás felállítását, illetve annak kimondását hozza javaslatba, hogy a mostani tanácsnok-árvászeki elnök megszűnjék a városi tanács tagja lenni s kizárólag árvászeki elnök legyen.

2. Egy rendőrkapitányi hivatal. állás, amelynek fenntartását a rendőrségnek a szervezési bizottság által javasolt központi szervezése és a kerületi rendőrkapitányságoknak beszüntetése, illetve a rendőrkapitányi személyi igazgatósághoz beosztása szükségtelemmé teszi.

3. Két mérnöki állás. A mérnöki hivatalnak szervezését a bizottság oly módon javasolja, hogy az a régi beosztásnak megfelelőleg a főmérnök főfelügyellete és vezetésével mellett 3 ügyosztályra osztatik be.

Mindenkgy ügyosztály teendőinek az ellátására egy mérnök alkalmazatik, és pedig az építési szak vezetésére az építészmérnök, a másik két ügyosztály teendőinek ellátására pedig külön egy-egy mérnök. Ha tekintetbe vesszük, hogy a mérnöki hivatalhoz állandósított rajzoló, aki szakember is lévén, segédmérnöki teendőket is végezhet, hozunk javaslatba; ha tekintetbe vesszük, hogy az építési szakban még külön egy kiegészített építőmester működik; ha tekintetbe vesszük, hogy a mértékható hivatal főnöke, aki okleveles mérnök, mérnöki teendők ellátására felhasználható, — és ha végül tekintetbe vesszük, hogy nagyobb középítkezések tervei és költségvetései ugysem a mérnöki hivatalban készülnek és dolgoztatnak ki: nézetünk szerint a fent említett 3 mérnöki álláson felül több mérnöki állás szervezése és fenntartása feleslegesnek látszik. Megjegyezzük, hogy a beszüntíteni javasolt 2 mérnöki állás közül az egyik, t. i. a gépészmérnöki állás már pár év óta nincs betöltve.

4. Egy külső állatorvosi állás. Az 1896. évi szervezőkór 3 külső állatorvosi állás szervezetett. Ma azonban tényleg csak 2 állatorvos működik és az eddigi tapasztalat azt látszik igazolni, hogy ezen két állatorvos a Hortobágy állategészségügyi teendőit ellátni képes és hogy ez idő szerint, amíg az állami állatorvosok az állategészségügyi felügyeletét és nagyrészt teendőit is ellátják, ezen 3-ik külső állatorvosi állás további fenntartása nem szükséges.

5. Egy belső állatorvosi állás. Ennek beszüntetését az előbbi pontban felsorolt körülmények indokolják, annyival is inkább, mert városunk belterületén egy, az állam által kinevezett községi állatorvos — mint a városhoz beosztott hivatalos hátag — működik.

6. A magánlevéltárnoki és a magánlevéltári ügyvédi állások. Ez utóbbi már több év óta betöltve nincs és tulajdonképen csak a szervezeti szabályrendelet kimutatásában szerepel. — Ma a magánlevéltári ügyeket, ha akad nagy ritkán egy-egy, a város tisztí főügyésze látja el. A magánlevéltár őrzése és kezelése ma már valóban csak formális és e téren teendő alig van, ugy, hogy erre a célra egy külön fizetéssel ellátott egyént alkalmazni teljesen felesleges. — A magánlevéltár, amennyiben ma még akadhat s talán van is olyan városi érdek, amelynek okmányait és adatait a nagy nyilvánosság elől elzárni és titkolni szükséges, egy nagyobb tüzmentes szekrényben, vagy esetleg egy kisebb helyiségben elhelyezni és elzárni lehet és annak kezelése tulajdonképen csak abban áll, hogy a kulcsok egy erre hivatott városi tisztviselő, talán éppen maga a polgármester által őriztetessen és hogy azok avatatlan kezébe ne jussanak.

7. Egy erdőszí állás. Ez az állás már szintén régebbi idő óta üresen áll és a város erdőterülete az erdőmester és három erdőszí között osztható be. Ez a beosztás az eddigi tapasztalatok szerint bevált, annyival is inkább, mert az erdőmester mellé egy erdőszígyakornoki állás is szerveztetett.

8. Egy számfeljő adóiszti állás, amely állás ma is üresedésben van és amelynek beszüntetését maga az adóügyi tanácsos is javasolja.

9. Egy árvászeki irodatiszti állás. Az árvászeki irodába az árvászeki elnök meghallgatásával 3 rendes irnok és 5 napidíjas irnok osztható be. A három irnok közül egy az iktatói teendőket látja el, egy pedig az irroda vezetésével és a kiadó teendők teljesítésével lesz megbízandó. — Egyébirtán azon módosítás ellen sem lenne észrevételünk, ha az irodatiszti állás tartatnék fenn s helyette egy irnoki állás szüntetnék be. Kérdés csupán csak az, hogy az irodatiszti irnoki teendőket végezze-e?

10. A vásárfelügyelő és vásárfelügyelői helyettesi állások. A szervező bizottság a vásárookra való felügyeletet és mindazon teendőket, amelyeket eddig a vásárfelügyelői hivatal végzett, igen helyesen és indokoltan, a ló- és

marhavásárokat illetőleg a mezőrendőrkapitánysághoz, egyekben pedig a rendőrfőkapitánysághoz osztotta be. — Azt véljük, hogy ez a beosztás célszerűbbnek, úgy az eladók, mint a vevők érdekeire megfelelőbbnek fog bizonyulni.

11. A lovasrendőrfelügyelői állás. Ma, amidőn a város külterületén a csendőrség végzi az összes rendőri teendőket és amidőn a város belterületén egy teljes számú lovasrendőrség szervezése nem igényeltek: ezen állásnak továbbá fenntartása mivel sem indokolható.

12. Egy megbízott állás. Ezen állás beszűntetését maga a szervező bizottság javasolva, mivel a megbízott teendők ugyancsak a csendőrség behozatala óta megkebebedtek és majdnem csak tisztán írodai teendőkre szorítkoznak: ezen javaslathoz mi is hozzájárulunk.

13. Két polgári biztos állás. A polgári biztos állások városunkban azon időben szerveztettek, illetve azon időből eredtek, amidőn a rendőri teendők meg a polgárság látta el és amidőn a rendőrség fejlődésének a legkezdetén állott. Ma a polgári biztos tulajdonképeni rendőri teendőket nem végez és nem is végezhet. Teendői ma tisztán csak pénzbehajtásokra, összeírásokra, írodai teendőkre szorítkozik. A polgári biztosnak mai hivatása tulajdonképen az lenne, hogy egyenruha nélkül végezze rendőri teendőket, ami összevág a titkos rendőrséggel. Ez azonban a polgári biztos állás mai szervezete mellett nem lehetséges. Azok a teendők tehát, amiket a polgári biztosnak mai szervezete mellett végeznie kell, teljesen megfelelő az eddigi 6 polgári biztos helyett 4-et alkalmazunk, különösen, ha tekintetbe vesszük azt is, hogy a kerületi kapitányságok beszűntetve lesznek.

14. Egy szállásbiztos állás. A közgyűlés elhatározta volt, hogy a katonaszállásolás kérdésén rendezi és megoldja és hogy a város lakosságát ezen eléggé kellemetlen megerőltetéstől megszabadítja. A megoldás olyformán terveztek, hogy nagyobb barakkok építenek, ahova a gyakorlatra bevonuló tartalékosok és az átvonuló katonák elhelyeztetnek. E kérdés megoldása ma már, nézetünk szerint, akadályba nem ütközik, amennyiben az erre szükséges összeg a nagy kölcsön keretbe beillesztett és így ez mielőbb keresztülvihető lesz. Ha ez sikerül, a szállásbiztos teendők tényleg annyira megkebebednek, hogy azt egy szállásbiztos minden nagyobb megerőltetés nélkül eláthatja.

15. A vegyész állás. A piacra hozott élelmi czikkék és italok vizsgálatát tulajdonképen s kerületi orvosoknak kell teljesíteni és valóban minden provinciális városban ezen teendők ellátása a kerületi orvosok ügykörébe van beosztva. A kerületi orvosoknak ma tisztai orvosi képesséssel is kell bírniuk, amely képesséssel a vegyészeti tudása és a vegyvizsgálatok teljesítésének a képzése is egybe van kötve. Nézetünk szerint tehát a vegyész állás mellőzhető és olyformán, hogy a városnak nagy költséggel berendezett laboratoriuma a tisztai főorvos közvetlen felügyelete alá helyeztetnek, a vegyész teendőkkel vagy az ezen szakban leggyakorlottabb kerületi orvos, vagy pedig a kerületi orvosok felváltva bizatának meg. Fontosabb eseteknél az állami vegykerületi állomás vizsgálata és véleménye így is, úgy is kikértek.

16. A napidji mellett alkalmazott rajzoló állás. A mérnöki hivatalnál ma 2 napidji mellett alkalmazott rajzoló működik. Ezek helyett a szakköznevelő véleményével egybehangzóan egy állandóan alkalmazott rajzoló állás szervezését javasolva: a második napidjás rajzoló állás beszűntetését véleményezzük.

E)

Javaslatunkban kiterjeszkedünk egyes állások fizetésének és javadalmazásának méltányos emelésére és pedig:

1. A polgármester fizetése mint törzsfizetésben 7000 K, lakbér 1000 K, írodai átalány 24 K, személyes pótlék 1000 K, összesen 9024 korona. Javasoljuk, hogy a polgármester törzsfizetése 8000 koronában, lakbéré 1200 koronában, személyes pótléka 2000 koronában, összesen tehát 11,200 koronában állapítsassék meg. Javaslatainkat indokolja azon körülmény, hogy egy ily nagy városnak méltósága és tekintélye megköveteli azt, hogy első tisztviselője, aki

mindenütt és mindenkor a város képviselőitében jelenik meg, ezen kiváló és tekintélyes állásához méltó társadalmi pozíciózt is foglaljon el. Reprezentálási kötelességének tudatában még ha akarna se tudna elzárkózni oly hivatali és társadalmi követelmények elől, amelyeknek teljesítése csak egy éven át is majdnem nagyobb összeget vesz igénybe, mint amennyi a fizetése. Városi törvényhatóságnál ez az a kiváló állás, amelynek a külsőségeiben megnyilvánulástól visszavonulnia nem lehet, de nem is szabad. Már pedig tudjuk, hogy a nyilvános szereplés különösen egy ilyen kiváló állásban levő tisztviselőnek s ezen szerepléssel egybekötött társadalmi kötelességek teljesítése tetemes kiadást von maga után. Más oldalról mérlegelnünk kell azon nagy felelősséget és azon egy ember minden erejét és idejét igénybe vevő lélek- és idegölő zaklatott munkásságot, amivel egy ilyen nagy törvényhatóság első tisztviselője ma már terhelve van. A polgármesterség ma méltóság is ugyan, de egyuttal a legtöbb elfoglaltsággal s munkával, sok gondal és nagy felelősséggel egybekötött állás.

Meg vagyunk győződve, hogy minden időkora volt tekintettel Szeged sz. kir. város, midőn polgármesterének fizetését 14,000 koronára emelte és midőn Temesvár sz. kir. város polgármesterének fizetését 11,520 koronában állapította meg, s ezenkívül díszes lakást bocsátott rendelkezésre.

2. A főjegyző törzsfizetését 4400 korona helyett 5400 koronában, lakbéré 800 korona helyett 1000 koronában javasoljuk megállapítani s ezen kívül 500 korona személyi pótlékok indítványozunk részére megállapítani. Összes fizetése lenne tehát az eddigi 5212 korona helyett 6900 korona.

Javaslatunk indokolásul felhozzuk, hogy szervezestünk értelmében a főjegyző a polgármesternek helyettese is és így reprezentatív kötelességek és teendők némi részben őt is terhelik. A főjegyző, a főjegyzői teendőkön kívül, a szervező bizottság javaslata értelmében a jog- és pénzügyek elődója is lesz és így egy az eddigi fizetése szerint 4609 koronával dotált tanácsnok teendőit is ellátni köteles. A vármegyei főjegyző, az ujabbi fizetés rendezés szerint 7-ik fizetési osztályába van sorozva és ennek második fokozata szerint törzsfizetése 5400 korona. Temesváron a főjegyző fizetése 6680 korona.

3. A főügyész. — A főügyész fizetésénél azon változtatást javasoljuk, hogy eddigi írodai átalány czimem élvezett 1000 korona díjazása, törzsfizetéséhez számítassék. Meltányosnak kell tartanunk ezen indítványunkat azért, hogy a főügyész, — a kinek a magán ügyködés meg van ugyan engedve — ma már hivatalos teendőinek az ellátásával (majdnem minden ülésben ott kell lennie) annyira el van foglalva, hogy más ügyekkel foglalkoznia alig lehet, és magán praxissát elhanyagolni kénytelen.

4. Árvászeki elnök. — Az árvászeki elnöki teendők ez ideig a város egyik tanácsnokra látja el. Azonban az utóbbi évek tapasztalatai azt igazolják, hogy az árvászeki elnök tanácsnokai teendőket nem végezhet. Debreczen város árvászeké, különösen az újabb ügybeosztás szerint anyagilag javult, hogy annak vezetésére egy ember minden idejét és teljes munkaeréjét igényli. — Ez okból jól meggondolva hozta meg a szervező bizottság azon javaslatát, hogy egy árvászeki elnöki állás kiegészítessék és hogy az árvászeki elnök minden tanács teendő teljesítése alól felmentessék. A szervező bizottság ezen javaslatából kiindulva, tekintettel a nagy felelősségre, tekintettel arra a nagy hivatásra és munkakörre, amelynek betöltésére az árvászeki elnök hivatala van: tesszük meg javaslatunkat, hogy az árvászeki elnök fizetése 5000 korona törzsfizetéssel s 1000 korona lakbérrel, összesen 6000 koronában állapítsassék meg. Tájékoztatásul felemlítjük, hogy a vármegyei tisztviselői fizetés rendezése szerint az árvászeki elnök a főjegyzővel és főügyésszel együtt egy fizetési osztályba van sorozva.

5. Az árvászeki ülnökök fizetését 2800 koronáról 3600 koronára, lakbéré 500 koronáról 800 koronára javasoljuk emelni. Tudvalevő dolog, hogy az árvászeki ülnökök hivatalos ügyek elintézésével túl vannak halmozva. Az árvászeki múlt évi fogalma, az íktató számokat tekintve,

10,000 ikatvót ügydarabon felül volt. Ebből a két ülök több mint 7000 daradot dolgozott fel. Tény, hogy feladatukat a hivatalos órák keretén belül nem végezheték el s így rendszerre vált náluk, hogy hivatalos órán túl naponként dolgoztak. Az árvaszkei ülönökök fizetése a vármegyéknel az új fizeték szerint 3600 korona.

Ehhez mérten javasoljuk, hogy mindkét árvaszkei ülök törzsfizetése 2800 koronáról 3900 koronára emeltessek.

6. A gyámpénztárnok fizetését összhangba kívánjuk hozni az adópenztárnok fizetésével s kérjük, hogy a gyámpénztárnoknak is adassék meg a 2400 korona törzsfizetés. A gyámpénztárnok felelőssége nagyobb, talán teendője is komikáltabb és nehezebb, mint az adópenztárnoké s méltánytalan lenne, ha mindezek mellett a gyámpénztárnok fizetése kevesebb lenne.

7. Javasoljuk, hogy az I. aljegyző törzsfizetése 2600 koronáról 2800 koronára emeltessek. A vármegyei fizetési rendszer szerint az I. aljegyző legkisebb fizetése 3600 korona. Mi nem a 3600 korona fizetésnek, hanem csakis 2800 korona fizetésnek a megadását javasoljuk.

8. A főkapitány törzsfizetését 4400 korona helyett 5000 koronában kérjük megállapítani, mert a vármegyei fizetés rendezés szerint a főszolgabíró — gondoljuk, elég helyes az összehasonlítás — a VII. osztályba van sorozva, ahol fizetése a 3. fokozatban 4800 korona, a 2. fokozatban pedig 5400 korona. Temesváron a főkapitány fizetése 6440 korona.

9. Emelni javasoljuk a közlevéltárnok fizetését 600 koronával, mert a vármegyei rendezés szerint a levéltárnok a IX. fizetési osztályba 2600—2900 korona fizetéssel van sorozva.

10. A közigazgatási gyakornokok 1000 korona fizetését 1200 koronára kérjük emelni. — Sokkal kevesebb minősítéssel bíró tisztviselők, kezelő személyzeti tagok nagyobb fizetést élveznek s mikor az állam a gyakornokok segélydjának a maximumát 1600 koronában állapítja meg: méltányosnak tartjuk a városi közigazgatási gyakornokok indítványba hozott fizetés javítását.

11. A segéd-és kezelőszemélyzetnél javasoljuk:

a) a tanácsi iktató fizetésének 200 koronával emelését. A tanácsi iktatványok száma 1896 óta megkétszereződött s a kiadó, ki az iktatványt egy rangban van, ugyancsak 2000 korona fizetést élvez;

b) a közlevéltári segéd 1400 korona fizetésének 1600 koronára emelését. — A vármegyénél az allevéltárnok (levéltári segéd) 2000—2200 korona;

c) a városgazda 1800 korona fizetésének 2400 koronára emelését. Az új szervezés szerint a városgazda ezután a gazdasági tanácsnok helyettese lesz s mint ilyen közvetlen ellenőrizni s felügyelni lesz kötelessége a város haszonbérleteire, földjeire. — Szóval a városgazda, gazdasági felügyelői teendőket lesz köteles végezni. Tekintettel teendőket ily módon nagymértékben növekedésére, tekintettel felelősségteljes, a város nagy gazdaságára nézve fontos állására, teljesen méltányosnak s indokoltnak kell találnunk a városgazda fizetésének emelését;

d) az I. oszt. irodatisztek (ezelőtt adókövítő elnevezéssel) 1400 koronára, fizetésének 1550 koronára, illetve 1300 korona fizetésének 1450 koronára emelését. — Valamint az írások 1300 korona fizetésének 1400 koronára emelését. — A vármegyei fizetések szerint a kezelő és segéd személyzet második része a XI. osztályba van sorozva ahol a legkisebb fizetés 1400, a legnagyobb 1600 korona. Temesváron az adótisztek fizetése 1800—1500 korona között váltakozik. Ugyanott az írások fizetése 1500 kor.

II.

Napdíjasok.

Debrecen városánál má a 1904. évi zárszámadás adatai szerint 101 napdíjas írrok van alkalmazva, akiknek a házipénztár az 1904. évben napdíjajukban 76,109 korona 43 fillér, rodai átalányban 409 K 16 fillért, összesen 76,518 K 59 fillért fizetett ki.

Javaslatunkban — tekintetbe véve a tisztviselők, segéd-és kezelőszemélyzetnek a szervező bizottság által is javasolt beosztást azon nézetünknek adunk kifejezést, hogy a napdíjas írroknak ily nagy számban alkalmazása meglehetősen, a 2 % alatti kimutatás szerint 50 napdíjas írrok teljesen elegendő arra, hogy ezek munkájának igénybevételével a rendkívüli munkák is elvégeztesenek. Tekintettel voltunk arra is azonban, hogy elég tetsékes a tekintetben bizottsági közgyűlés azon, több ízben kifejezett óhájának, hogy 2 korona napdíjon alól napdíjasok ne alkalmazassanak.

Javasoljuk tehát, hogy az eddigi 101 napdíjas írrok helyett 50 alkalmazhatásra adja meg a tek. bizottsági közgyűlés a felhatalmazást és pedig felvehető legyen 30 napdíjas írrok évi 1000 koronára, 20 napdíjas írrok pedig évi 800 koronának megfelelő napdíj mellett.

Napdíj mellett vannak alkalmazva az adógyűjlesztési személyzetének nagy része (végrehajtók, becscsök). Ezekre javasoljuk, hogy alkalmazassék 1 külsőségi végrehajtó 1600 korona napdíj és 800 korona fuvar átalánnyal (1904-ben kapott 1549 K napdíj és 1000 korona fuvarátalányt); 8 belső végrehajtó a 1000 korona, összesen 8000 kor. napdíj átalánnyal (1904-ben volt 7, összesen 6903-20 koronával).

Javasoljuk, hogy alkalmazassék 18 becscs és pedig 10 a 800 korona, 8 a 600 korona, összesen tehát 12,800 korona napdíj átalány mellett. (1904-ben volt 11 becscs összesen 7452-20 korona napdíj átalánnyal. Becscsnek használtattak ezeken kívül napdíj mellett felvett hajduk.)

Javasoljuk, hogy az 1904-ben eljáró czimen fenntartott 3 állás, mint felesleges — szüntettessek be.

Végül javasoljuk 6 segéd adóiszti állásnak rendszeresítését a 1000 korona évi fizetés és 120 korona lakpénz mellett.

III.

Hajduk.

A hajduk alkalmazására következőkben tesszük meg javaslatunkat u. m.:

A hajduk létszáma és fizetése ma:	
a) 1 őrmester	720 K fizetés, . . . lakás
b) 1 tizedes	560 K fizetés, lakbér . 80 K
c) 1 úrvezető	520 K fizetés, lakbér . 80 K
d) 31 hajdu a 480 K és 80 K =	14,889 K fizetés, lakbér 2480 K
e) 13 tiszt szolgá a 480 K =	6187.30 K fizetés, lakbér —
f) 9 napdíjas hajdu	4220.43 K fizetés, lakbér —
56 összesen	29,096.73 K fizetés, lakbér 2640 K

Ezen má beosztás helyett a hajdu állásoknak új beosztást az alábbiakban javasoljuk:

a) 1 kapus (házmester, vagy házfelügyelő) .	800 K fizetés, lakás
b) 1 másodkapus	600 K fizetés, lakás
c) 16 hivatalszolgá a 600 K és 120 K lakp.	9600 K fiz. 1920 K lakpénz
d) 10 tisztiszolgá a 500 K	5000 K fizetés, 1920 K lakbér
28 összesen	16,000 K fizetés 1920 K lakpénz.

A kapus és a másodkapus felváltva tejesítenék a portási és házmesteri teendőket, a hivatalszolgák és — esetleg segéd munkárol felhasználásával — vezetnék a tisztántartási munkálatokat, gondoskodnának a folyosók, lépcsőházak, kapubejáratok folyton tisztántartásáról, fűtésről, világításról stb.

A hivatalszolgák a hivatalokhoz osztatnának be a következő módon:

2 hivatalszolgá az elnökséghez (1 ordinánc),
1 a főjegyzői hivatalhoz,
1 gazdasági ügyosztályhoz (városgazdai hivatal),
3 az adógyűjlesztőhöz,
1 katonaugyosztályhoz,
2 az árvaszékhez,
1 számvéveséghez, pénztárhoz,
1 ügyési hivatalhoz,
1 közlevéltárhoz,
1 iktató hivatalhoz,
1 kiadó hivatalhoz,
1 mérnöki hivatalhoz,
16 összesen.

A hivatalszolgák a beosztott hivatal helyiségeit tartarítják, tisztántartják, sűrűsebb ügyeket, meghívókat kézbesítenek s hivatali vonatkozásban az illető hivatal főnöknek,

s ennek beeligyezésével a többi hivatalnok rendelkezésére állanak. A 16 hivataloslag teljesíti a folyókon és a pénz-tárak előtt felváltva az éjeli szolgálatot.

Ezen kívül, miután a szervező bizottság központi kéz-besítő hivatal felállítását javasolja, a bejelentési hivatal keretében minden városi hivatalos s esetleg egyéb kéz-besítések teljesítésére javasolunk 10 kézbesítő szolgáló állás a 500 korona napijdi átalány és ruha mellett felállítani.

Végül javasoljuk, hogy 500 korona évi tiszteletdíj mellett egy háznagy állás szerveztessék, a háznagy fel-ügyelete s vezetése alá helyezzék az összes szolgáló személyzetet a kapustól elkezdve. A háznagy lenne főfel-ügyelője és ellenőrzője az egész városházán a rendnek és tisztaságnak.

A városháza összes felszerelése (ideszámítva a könyv-tárat is) az ő kezelésére bizatnak s azoknak pótlása, újak beszerzése és javítására ő tenne előterjesztést, esetleg azokra felhatalmazást nyerne.

Javaslatunknak eredményét alábbi kimutatásban össze-gyűjtük:

Hivatali állás minősége	Állások száma		Összes illetmények		Több	Kevesebb
	ma	javasolva	ma	javasolva		
Tisztviselők, segéd és kezelő személyzet	169	151	382195	10 373220	---	8975
Napijdi mellett alkalmazva	123	83	95416	58 76400	---	19016
Szolgálat személyzet	56	38	31736	73 22920	---	8816
Összesen	348	272	509349	41 472540	---	36808

Vagyis javaslatunk értelmében a házipénztár javára a mai állapotokkal szemben 36,808 korona 41 fillér meg-takarítás érhető el.

Jelen indoklásunkhoz és előterjesztésünkhoz mellékeljük 1% alatt a fizetés részét felintéző rovatos összeállítást, 2% alatt a személyzetnek ügyosztályokba s egyes hivatalokba beosztását, 3% alatt az irnokok és napijdis irnokok beosztását, 4% alatt a hajduk és tisztiszolgák beosztását.

Kelt Debreczenben, 1905 május 16.

Vecsey Imre,
főjegyző.

A f. 1905-dik évi június hó 2-dik napján — pénteken — délután 3 órakor a városháza közgyűlési termében tartandó

bizottsági rendes közgyűlés

tárgysorozata:

1. Polgármesteri jelentés az 1905. évi márczius és április hónapokról.
2. Ügyhátrány jegyzék a közgyűlési megbízatásokról.
3. Ó felsége a király, II. Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos arczképeinek bemutatása, vonatkozással a 82-4461 — 1904. bgy. sz. határozatra s a 4504/1905. számú tanácsi végzésre.
4. M. kir. belügyminiszter ur leirata, mely a Hatvan-utca 23. sz. háznak rögzítéssel kimondó 59/1647—1905. bgy. sz. közgyűlési határozatát jóváhagyja.
5. M. kir. belügyminiszter ur leirata a törvényhatósági bizottsági tagok létszámának szaporítása tárgyában keletkezett 245/14, 192—1902. bgy. sz. határozatra.
6. A m. kir. honvédelmi miniszter ur leirata a m. kir. honvéd Ludovika-akadémiában és a soproni honvéd főreáliskolában megüresedett egy-egy alapítványi hely betöltése tárgyában s a helyek betöltése.
7. Sopron vármegye közönségének a tolonczügy országos rendezése iránt a belügyminiszter urhoz intézett s ide támogatást végett megküldött felirata.

8. Heves és Arad vármegyék felirata az országgyűlés képviselőházához a képviselőház többsége iránti bizalom nyilváníttása tárgyában.
9. Baja törvényhatóságának átirata, melyben az 1848. évi márczius 13-ének nemzeti ünnepé nyilváníttása tárgyában az országgyűlés képviselőházzal intézett felíratát hasonszerűen felirattal támogatni kéri.
10. Arad sz. kir. városi törvényhatósági bizottságának átirata, mely mellett a katonai ellenőrzési szemlének október hónapról november hónapra leendő átteleire iránt a honvédelmi miniszter-hoz intézett felíratát pártolás végett megküldi.
11. A közigazgatási bizottság 1904. év I. feléről szóló jelentése.
12. A debreczen—h. nánási vasút részvénytársaság megkeresése egy megüresedett igazgatósági helynek választás utján leendő betöltése iránt.
13. A közkórház 1906. évi költségelőirányzata bemutatattik.
14. A város házipénztárának és az általa kezelt alapoknak 1904. évi zárszámadása. Ezzel együtt a világiatási vállalat és a közezt-vám zárszámadása is, tanácsi javaslatl.
15. A gyámpénztár 1904. évi mérlege.
16. A gyémontok és gondnokoltak pénzei és pénzértékei kezelésére vonatkozó szabályrendelet-tervezet. (A tervezet mellékelve.)
17. Két rendőrfelügyelő választása, esetleg megüresedett tisztviselői állásoknak választás utján betöltése.
18. Tanácsi előterjesztés villamos telep létesítése tárgyában.
19. A h-szoboszlói állami utjelen felmerült panaszok megvizsgálásával megbízott küldöttség jelentése, tanácsi javaslatl.
20. Befejezett fegyelmi ügyekről jelentés.
21. A város tulajdonát képező s a debreczeni 9216. sz. tjkvben A—1. 2518. hrsz. a. felvett tízenháromvörös-utcai 18. sorszámu Perge Gáborné-féle házasteleknek elidegenítése felett a névszerinti szavazásnak első ízben megéjtése.
22. A Szent-Anna-utcai 51. és 53. sorszámu házasteleknek a helybeli gör. kath. egyház czéljaira átengedése tárgyában névszerinti szavazás — első ízben.
23. Özv. Kecskés Sándorné és gyermekeinek ajánlata a nyugoti-utcai 20. sorsz. házasteleknek a város tulajdonába leendő át-bocsátása iránt 6600 korona vételárért.
24. A Bonyházi-féle homokkerti szőlő, esetleg ház eladása iránti tanácsi előterjesztés.
25. A városi tanács jelentése a városi múzeumnak f. évi május hó 21-én történt megnyitásától; mely jelentés kapcsán kéri a tanács, hogy a városi múzeum szervezeti szabályzatának betervezésére Kütöztöt határozó az 1906. évi márczius havi közgyűlésig hosszabbítsák meg.
26. Tanácsi javaslat a siketnémet helybeli iskolája javára tett 20,000 koronás alapítványnak kiadása s alapítói oklevél készítése tárgyában.
27. Ugyanaz a Meszena-alap mikénti kezelése tárgyában.
28. A m. vasuti és forgalmi r.-társaság kérvénye a debreczen—sámsóni vonalrésznek szabványos nyomtávolságú kiépítéséhez újabb 50,000 korona hozzájárulási összeg engedélyezése iránt.
29. Tanácsi jelentés a hortobágyi sáskairástól.
30. A városi tanács javaslata a Halápon létesített községi iskolai tanító állás javadalmazásának megállapítása s a további teendők iránt.
31. A tisztántul ev. ref. egyházkerület kérvénye a helybeli ev. ref. főiskolai könyvtár könyvjegyzékének 500 példányban leendő díjtalan kinyomtatása iránt.
32. A debreczeni iparos ifjuság önképző-egyesületének kérvénye a Meszena-alapból házvétel czéljára alapítványként 20,000 korona adományozása iránt.
33. A kézimunkára nevelő országos egyesület kérvénye a városunkban f. évi július hó folyamán tartandó kézimunka-tanító tanfolyam engedélyezése tárgyában.
34. A debreczeni műpártoló-egyesület kérvénye 170 koronát tevő nyomdai tartozásának elengedése tárgyában.
35. Hidvégy Miklós és társa kérelme a pallagi bérleményen dohány-szín építésének engedélyezése iránt.
36. Bergel Dániel kérvénye a pallagi bérleményen dohányszín építésének engedélyezése iránt.
37. Király József és neje kérvénye tulajdonjog bekebelezésének engedélyezése iránt.
38. Münnich Gusztáv kérvénye a város községi kötelekbe leendő felvételének kilátásba helyezése tárgyában.

39. Weichinger Károly felelősebe a kávéháza elé kirakott asztalok és székek által elfoglalt terület után használati díjat megállapító 6086/1905. sz. tanácsi határozat ellen.
40. Szabadságolás iránti kérvények.
41. Almási Sándor rendőr végkielégítés iránti kérvénye.
42. Hegedűs Károly nyomdai állandósított betűszedő nyújtására.
43. Az összes városi hajduk és tisztai legények fizetési pótlék iránti kérelme.
44. Tanácsi javaslat Fehér Sándor, a város egyik guti kaszálója haszonbérletojének a bérleten egy lakóház építése és haszonbérletének meghosszabbítása iránti kérelmére.
Debreczen, 1905 május 30.

Kovács József,
polgármester.

Néhány szó a csatornázásról.

Dr. Sárváry Gyula tisztai főorvostól.

Már a rómaiak nagy fontosságot tulajdonítottak annak, hogy lakóházait oly helyeken helyezték el, amelynek talaja tiszta és száraz. Ők még csak tapasztalásból sejtették azt, hogy a ház és környékének tisztántartása az egészség megőrzésére mily nagy fontossággal bír, amennyiben gyakran észlelték, hogy némelyik talaj állandóan feszke és terjesztője volt a különféle betegségeknek.

Ma már a tudomány előre haladása, a vizsgálati módszerek és eszközök tökéletesedése folytán tudjuk, hogy a tisztátalan, rothadó személtalakat tartalmazó talajban kórnemző csirák képződnek, melyek különféle betegségek felmérésére alkalmi okul szolgálnak.

Városunkban sok ember és állatnak együtt lakása, továbbá a különféle iparok, gyárak által a legkülönbözőbb hulladékok halmozódnak össze szüntelenül u. m.: emberi, állati ürülek, konyha, mosó víz, ipari és gyári hulladékok, szennyvíz stb., melyek állandóan talajszenyezést idéznek elő, kórnemű csirák kifejlődésére kedvező talajt találnak. Ezek eltávolítása a városok kebeléből mindenkor fő gondját képezte a hatóságoknak.

Már az ós Róma szükségét érezte, hogy ezek eltávolítása végett csatornákat építsen és már Tarquinius Priscus 600 évvel Kr. e. egy óriás gyűjtő csatornát építtetett, mely a Forumtól a Tiberis folyóba vezetett, mely melék csatornával az egész város ürülékét, hulladékát, szennyvizét elvezette. Ez a csatorna később Augustus császár által víz öblítéssel tisztán tartatott. Ezen kívül Karthágó, Jeruzsalem, Herculanium is gazdag vízvezetést mellett csatornázással bír.

A régi műveltség alább számlása folytán a fontos közegészségügyi intézkedés is mindinkább felelőse ment, a középkorban a a felragas utarkodván, hogy az emberek millióit elragadó járványok Istennek különös csapásai, az elkövetett bűnök büntetéseise és le miatt nem azon ténnyekz felkelésére fordították figyelmüket, melyeknek megszerzése által a járványok pusztításai mérsékelhetők, hanem a csapást imádság, böjtölés és testük sok sanyargatása által vélték elháríthatóknak.

Csakis az újabb időben ébredtek fel az emberek, a milliókat elragadó cholera, tifusz és más járványok következtében és e tekintetben is elsősorban az angolok juttak elől, részint a csatorna-rendszer és vízvezeték megteremtése, részint más, a közegészségügy javítására szolgáló intézkedések folytán, mely intézkedések által a különféle járványok és betegségek csökkentek és a halozási arányszám is nagy mértékben alább szállott.

Az ürületek, ipari és gyári hulladékok, szennyvizek eltávolítására különböző módszerek vannak alkalmazásban, általában két rendszerbe osztanak u. m.: a vízrendszerbe és a száraz rendszerbe.

Ezen rendszerek pártolói és ellenesei a legelkeseredettebb harcot vívják egymás ellen. Nem csuda tehát, hogy a nem szakember, a közönség, zavarba hozatik, hogy melyik rendszernek adjon előnyt: a víz, vagy csatorna rendszernek-e, melyről a száraz rendszer barátaí oly égbekiállító szűnyvisegeket tudnak emlelni, vagy pedig a víz rendszer valamelyikének.

Általánosn elismertetik, hogy nagy városokban a csatorna-rendszer, míg kisvárosokban és községekben a száraz rendszer szerint való berendezkedés inkább célszerű. Minthogy azonban a csatorna-rendszer nagy pénzalozozattal jár, nem lesz felesleges ha összehasonlítást teszünk a két rendszer között, hogy a közönség elbírálhassa, városunkban melyik rendszer keresztülvitele lesz egészségügyi szempontból a legalkalmasabb.

Csatorna-rendszer alatt víz öblítéssel, oly vezeték értünk, melynek rendeltetése, hogy a házakban és azok környékén felhalmozódó ürületeket, konyha- és mosóvizet, ipari és gyári hulladékokat, szennyvizet stb. a házról víz segítségével azonnal eltávolítsa. E rendszer által a házról minden hulladék egyszerre eltávolítatván, a talaj szennymentes minden veszedelmé elhárítható.

Arra nézve, vajjon a szilárd ürületek be kell-e bocsátania a csatornába, a tudósok abban a véleményben vannak, hogy ha a csatorna a mai tudomány óvatosságával van lerakva és kiegészítve és a kielégítő vizsgálattal meg van, az ürületeknek és hulladékoknak a csatornába való eresztése ellen, közegészségi szempontból, kifogás nem emelhető.

Számos esetben azonban kivihetetlenek a csatornák kiépítése és az ürületeknek vízzel való eltávolítása. Ily esetekben, nehogy az ürületek a házakban felhalmozódják, azok naponként vagy rövid időszakonként onnan kihordandó. Erre szolgálnak a száraz rendszer különféle módozatai.

Ha az eltávolítás minden hozzátétel nélkül történik, azon esetben a szilárd és hig ürülek egy szekrénybe vagy medencébe jut, mely szekrényt naponta, vagy időről-időre minden további kezelés nélkül egyenesen a földre alkalmazzák, vagy gyárba viszik és megfelelő kezeléssel trágyát készítenek belőle és „pondrette” név alatt hozzák forgalomba. Ha a kihordás naponként eszközölhető, akkor e rendszer ellen közegészségi szempontból kifogás nem emelhető.

Rendszerint azonban valami szagtalanító és rothadást gátló szertek kevernek a száraz rendszer barátaí az ürületekhez, mielőtt ezeket a házból elfuvaroztatnák és úgy alkalmazzák trágyaként a földre.

Ily szagtalanító szer a szén, föld, tőzeg, karbolsav, mész, hamu stb.

A száraz rendszerű árnyékszekék berendezésénél főlegyelem fordítandó arra, hogy az lehetőleg külön építményben legyen elhelyezve és a kizelhető a fejlődő gázok elvezetésére csövek vezessenek egyenesen a szabad levegőre. Ily elővigyázat mellett szag nem lesz érezhető. Mindazonáltal kívánatos, hogy az ürületek a leggyakrabban hordassék ki. Falusi házakban ez nem fog nehézséget okozni, azonban városokban az elfuvarozás ritkán eszközölhető gyakrabban, mint hetenként vagy havonként egyszer.

A száraz rendszernek alkalmazásban levő klozett igen sokféle alakban készül. A föld vagy Monte-fele árnyékszek, faszekrényből áll, mely alatt a felgőg edény, fölötté pedig tölecsér van megerősítve, melyből a dugás felhasználásra szántított föld hull az ürületek. A földet először megzárják és ebből a száraz földből naponta és személyenként $\frac{1}{2}$ —1 kilogrammot szoktak számításba venni.

E rendszernek előnye nyilvánvaló, amennyiben talaj szennymentes nem állhat elő, mert a házról elszállítatnak és mint trágya a földre alkalmazható, hátrányát azonban a föld gyűjtés és szállítás képezi. Nagy városokat szinte lehetetlen a szükséges földdel ellátni, oly nagy ennek a mennyisége.

A föld helyett újabb időben a tőzeget használják. Egy ily tőzeg alkalmazásával egybekötött klozett van nálunk a Degenfeld-terén, a közönség használatára berendezve már évek óta, mely egy asszony állandó gondozása alatt áll és a vas fedéllel ellátott tonna onnan naponként elszállítatik. Víz hiányában szenedvev, ez célszerű. Keretekben, majorságokban való alkalmaztatása ajánlható.

E száraz rendszer által azonban a ház csak az ürületektől szabadul meg, sok és gondos utánajárás és tetemes költség mellett is, azonban a konyha, mosóvíz, ipari, gyári hulladék és szennyvíz elvezetésére mindenki átíthatja, hogy egyetlen város sem nélkülözheti a csatornát, továbbá hogy a száraz rendszerek bármelyike is, a hozzá keverendő különböző anyagok beszerzése, szállítás, raktározása, elfuvarozása és költsége volta miatt, nagy városokban csaknem kivihetetlen és kellő ellenőrzése nem eszközölhető.

Már pedig mit érnek én azzal, ha az én háztájkom körül a rendet, tisztaságot fenntartom és az által a talaj szennymentes elhárítom, ha a szomszéd szennyvizét és hulladékát a talajba beszívárogni engedni, mely a különböző betegségek kór csiráját tartalmazza és a levegő útján hozzám eljut.

A nálunk alkalmazásban levő emésztő gödör, még ha az a legjobb készíttetik is el, rövid idő alatt talajszenyezést idéz elő és bűzöségé miatt levegőnk állandó megrontója, miért is mielőbb végkép kiküszöbölendő volna.

A fentiekből kitűnik, hogy a száraz rendszerek bármelyike is nagy városba nem valóik, részint komplikáltságuk miatt, részint pedig azért, mert a száraz rendszer csak az ürületeket távolítja el, míg a

szennyves házi- és ipari és gyári hulladékok stb. eltávolítására egyetlen város sem nélkülözheti a csatornahálózatot.

Tagadhatatlan, hogy eddigi csatornahálózatunk a víz hiánya, a csatornák rossz kezelése stb. miatt csak a fertőző betegségek megelőzése és legelőgök megrottója volt.

Ezen segítenő első sorban is bő vizszolgáltatásra és vízvezeték-re van szükségünk, hogy a csatornák bő vízzel öblíthessük, melynek létesítése után a csatornahálózat a tudomány legújabb elvei szerint viendő keresztül, mert csak akkor lesz a nagy költséggel kiépítendő csatornahálózat a város közegészségűgének jávára.

E sorok közlésére az indított, mert tudomásom van arról, hogy a közelebb megtartott csatornázási bizottság ülésében egyik érdemes bizottsági tag a tonna-rendszert említette fel és miután ott jelen nem lehettem, a kellő felvilágosítással nem szolgálhattam.

Értesítés. A m. kir. honvédelmi miniszter ur ó nagyméltósága I. évi május hó 22-én kelt 37,620/III. számú rendeletével megengedte, hogy a folyó évben fegyvergyakorlatra kötelezett nem tényleges állományú lovas legénység egy csekély része (lovas századonként legfeljebb 5 fő) folyó évi július hó 1-én a fegyvergyakorlat rovására 35 napra bevonulhasson.

Főleg mezőgazdák, csépléssel foglalkozó gépészek és egyéb oly legények vehetik e kivételes kedvezményt igénybe, kik hatóságilag igazolva kimutathatják, hogy ők az őszi fegyvergyakorlatokhoz való behívás esetén hivatásos foglalkozásukban hátrányosan befolyóoltatnak.

Felhívom tehát a címzet, miszerint e kedvezményt a hatósága alá tartozó területén annak különös hangsúlyozása mellett sziveskedjék közhírré tétetni, hogy július hó 1-én fegyvergyakorlatra csak azok jelentkezzenek, — akik e czézből közvetlenül az állományilletékes huszár ezredparancsnokságukhoz mielőbb és közvetlenül beérkezett az indokolt és a hatóságilag igazolt, továbbá honvéd igazolványi könyvükkel mellékelt kérvényük alapján erre engedélyt nyertek. Engedély csak a saját ezredhez leendő bevonulásra adható meg.

TÓTH BÉLA

== gyógyszer-tára és illatszerek-raktárában ==
 == gyógyszerész-i különlegességek ==
 == és illatszerek ==
 a legnagyobb választékban kaphatók.

== Eredeti francia és angol gyárlmányok. ==

Villamos csengők, telefonok, villámhárítók berendezését minden terjedelemben, javítását és évi gondozását legutányosabban és jótállás mellett eszközöli FÖLDEVÁRI L. debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168.

Uri divat, kalap és fehérmű üzlet **Békés Lajos** Debreczen, Piacz-u. 44. dr Ujfaluassy-ház.
 Angol női blúzokat, férfi fehérműveket és kelenyégeket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok **Borsos Katánál.**

Hivatalok részére

mindenféle

RUGGYANTA- és RÉZ-BÉLYEGZŐK,

PECSÉTYOMÓK,

SZÁMOZÓGÉPEKET

és

ÁLLANDÓ FESTEKPÁRNÁKAT

olcsó árban,

5 évi jótállás mellett, a legpontosabban készít az

ELSŐ DEBRECZENI

RUGGYANTA-BÉLYEGZŐ GYÁR
 és **KÖNYVNYOMDA**

Debreczen, Simonffy-utca Sesztina-ház.

Ad. 6917/1905.

Árlejtési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város bábaképeze építésénél a vízvezeteki, csatornázási és gőzfűtési munkálatokra zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A teljesítendő munkálatok helyszínrajza, előmérete, vállalati általános és részletes feltételei a hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b., II. emelet) megtekinthetők. A munkálatok csak együtt adandók ki.

Pályázni az előméretben kívánt munkákra ajánlatba hozandó egységárral lehet. — Az egységárrak tisztán, olvashatóan kiírandók.

A pályázatban részt vehet minden kello ipari képesítéssel és jogvisítvánnyal bíró magyar honos.

Minden ajánlattevő köteles 4000 (négyezer) korona bánatpénzt készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban f. évi június hó 19-én d. u. 5 órára Debreczen sz. kir. város házipénztáránál letenni s a letéti jegyet ajánlatához mellékelni.

Minden ajánlattevő köteles a vízvezeték és csatornázási előméret III/b. 37., IV/b. 32., 35., 36., 37.; a gőzfűtési előméret III. 73., 75., 101., 103., 105., 107. tételai alatt előírt berendezési tárgyól egy mintadarabot f. évi június hó 20-dika d. e. 10 órájáig a városi mérnöki hivatal címzere minták a bábaképeze építéséhez jelzessel díjmentesen beküldeni. — Az elfogadott ajánlatához tartozó mintadarabok a munka lezámolásáig visszatartandók; az el nem fogadott ajánlatához tartozó minták a bánatpénzsekkel együtt visszaadandók. — Az ajánlatok felett hozandó határozat vételétől számított 15 nap alatt az nem vett mintákért a város nem szavatol.

Az írásbeli zárt ajánlatok f. évi június hó 20-án délelőtt 10 óráig a polgármesteri hivatalhoz nyújandók be. Az ajánlatban ki kell jelenteni, hogy ajánlattevő a tervek, előméretet, vállalati általános és részletes feltételeket, helyi viszonyokat és ezen hirdetményt ismeri s magára kötelezőnek elvállalja.

A beérkezett ajánlatok f. évi június hó 20-án d. e. 1/2 11 órakor a városház nagytermében nyilvánosan bontatnak fel.

A vállalati általános és részletes feltételeknek vagy ezen hirdetménynek nem felelő ajánlatok, elkésve beadott, távirati és utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkákat más uton biztosíthassa.

Minden ajánlattevő ajánlatával 60 napig kötelezettségben marad.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsától, 1905. évi május hó 27-én.

A városi tanács.

TÓTH GYULA
VASKERESKEDŐ, DEBRECZEN, Piacz-utca 20. és 27. szám.

Ajánl legjobb minőségben a tavaszi időnyre kertészeti, gazdasági és mérészeti szerzesimokat és felszereléseket; kerti vasutatorok, gyermek-kocsik, fűrókádák, jég-székrenyek, vas- és rézbutorok, peronospora- és kerti focskendők, minden vas- és fémiparihoz való szerzesimok, tükäs kerites-huzalok, építkezésekhöz vasgerendák, vas- és porcellán-kályhák, utóbbiakhoz multiplikátor (bőféjesztő) betétek. — Legelőszöb bevásárlási forrás.

Hirdetések leközlésére

legalkalmasabb

a városi könyvnyomda-vállalat

kiadásában megjelenő

„A V Á R O S”

cízmű heti lap,

mivel ez a nagy keresletnek örövendő lap a város és megye vagyonos közönségének állandóan kezében forog s így a feltűnő és csinos kivitelű hirdetések egész hetén át a hirdetőkre tereli a szrűkegletét beosztani óhajtó közönség figyelmét.

Debreczen szabad kir. város könyvnyomda-vállalata

Városházépület. (Kossuth-utca.)

A modern technika legújabb vívmányaival felszerelve, készít mindenféle nyomtatványokat a leg-egyszerűbbtől a legdiszesebbig, jutányos ár mellett.

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legdiszesebben allítatnak ki. — V i d é k i megrendeléseket pontosan eszközlő.

Tartós betűerősből készült tömönvényekkel helybeli és vidéki nyomdaknak, könyvkötőknek jutányos ár mellett a legrovidebb idő alatt szolgálunk.

Sürgőnyczim:

VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Telefon: 270. — Alapított 1561-ben.

Ruhafestő

és vegyszertisztító intézet

HABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,
Széchenyi-utca 42-ik sz.
Telefon 323.

Fehéremű
Gőzmosoda!!!

5136/1905. sz.

Árverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tulajdonát képező s a debreczeni 9216. sz. tjkvben a + 15 r. sz. 7880. hr. szám alatt felvett s telekkönyvileg 12 hold 48 □ öl kiterjedésű ingatlan (Dobozy-féle ház utáni ondódi föld) a törvényhatóság bizottsági közgyűlésnek kormányhatóság jóváhagyást is nyert 314/16,593—1904. bkgy. számú határozata értelmében, nyilvános árverésen el fog adatni.

Az árverés megtartása határidőül a f. 1905. évi június hó 7. napjának délelőtti 10 órája, helyiségül pedig a városháza nagy tanácssterme tüzetik ki.

Kiküldési ár 8400 korona, melynek 10%-a bánatpénzül az árverés alkalmával az árverést vezető bizottság kezéhez készpénzben vagy elfogadható értékben letétbe helyezendő.

Árverelni szándékozók a részletes árverési feltételeket a városi számvető hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetik.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1905. évi április hó 27-ik napján tartott üléséből.

A városi tanács.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYÖR. BUDAPEST. DEBRECZEN.

Képviselet: Debreczen és Hajdúnagya részében: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Cementárugyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **karmantyas** és **csömbszölit** Cementesövek, Csatornázás.
Beton és Granito Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.